

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

BONSAI

MÅNEDSKALENDER

Generelt

Denne veiviseren er utarbeidet hovedsakelig for normal klimaet sør i Norge. Men vi vet jo at det ikke er noe som er helt "normalt" der heller. Det er derfor helt avgjørende for et godt resultat at du alltid bruker din sunne fornuft når du studerer denne guiden.

Dessverre må vi vedgå at vinteren her i Norge ikke er så plantevennlig som vi kunne ønske, men vi i Norsk Bonsaiselskap har sett mange norske eksempler på flotte planter som har overlevd utallige vintre enten i stuen, ute i hagen, i et drivhus eller på balkongen. Det er mange av våre medlemmer som bor i leilighet, og det har slett ikke satt noen stopper for bonsaientusiasmen eller kvaliteten på plantene.

Vi ønsker deg lykke til!

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

Dette er normalt den tiden på året da bonsaihobbyen er minst aktiv.

De av utebonsaiene som krever beskyttelse mot den verste kulda, bør for lengst være satt på eget vinteroppbevaringssted hvor de har beskyttelse mot iskalde vinder og ekstrem kulde. Egnede steder er drivhus, inntil husveggen eller en hekk, nedgravd under blader og granbar eller nedgravd under snø osv. De trærne som krever noe mer beskyttelse bør settes frostfritt.

Januar er en fin måned for å oppdatere bonsaiarkivet ditt igjen og planlegge vårens trimming og stell. Har du ikke laget en bonsailogg over plantene dine ennå, er det en fin tid å gjøre noe med det nå. Du kan studere de løvfellende trærne grundig mens bladene er av, slik at du allerede nå kan se hva som bør gjøres med dem. De lange, og ofte kalde vinterkveldene egner seg også godt til å gjøre forarbeidet på døde stammer du har funnet på innsamlingsturene dine. Disse kan behandles med produkter som forsinker forråtnelsesprosessen og gjøres klare til å festes på friske, unge planter ved å frese ut små kanaler der hvor du ønsker å feste den levende stammen. Dette kalles tanuki på japansk.

Et annet nødvendig forarbeid er å vaske pottene og velge ut hvilke pottes du vil bruke til ompotting når våren kommer, slipe bonsaiverktøy og sjekke beholdningen av gjødsel og skadedyrmiddel - har du ilstrekkelig av de to sistnevnte?

Benytt anledningen til å bestille bonsaibøker du ønsker deg på nettet, eller se på videoer online fra anerkjente bonsaiproffer. Dette kan gi uvurderlig inspirasjon og ideer til sesongstart. Mange av trærne du har i trening, kan forandre utseende totalt bare du har evnen til å se mulighetene i planten. Studer bøker og lag arbeidstegninger i forskjellige stilarter. Hvilken tror du vil passe best?

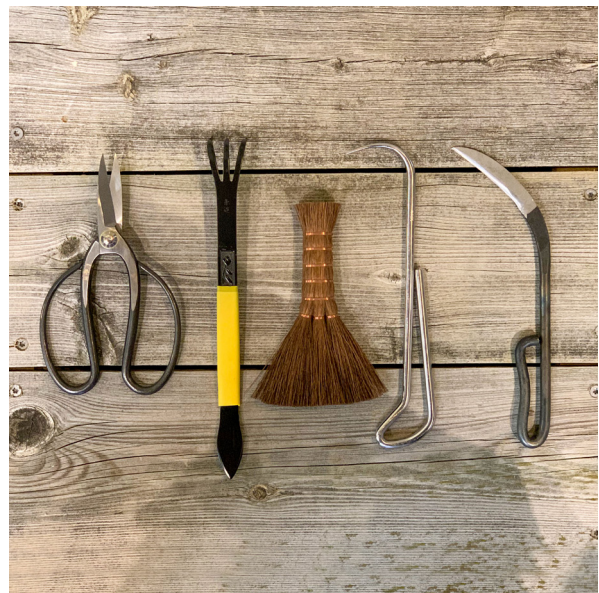
Når ompottingssesongen starter, har man ofte ikke tilstrekkelig med jordblanding for hånden. Hvis det lar seg gjøre, kan du også klargjøre denne allerede nå. Fyll opp lageret med de ulike ingrediensene du bruker i plantemediet som pimpstein, lava, akadama, bark, tørket torvmose, knust kull eller andre produkter du foretrekker.

Det finnes mange ulike anbefalinger for hvilke jordblandinger man skal bruke til ulike typer trær og man kan fort bli forvirret av alle de ulike anbefalingene. NBS anbefaler at pimpstein er en basisingrediens i alle jordblandinger og at du lytter til erfarne bonsaidyrkere i ditt område for å få tips til hvilken blanding som passer best i ditt klima.

Tips (Januar):

- *Kjøp en stueazalea, ficus, paraplytre eller lignende og lag en innebonsai*
- *Ta en opptelling og status på pottene og det øvrige utstyret og bestill inn nødvendig materiale som du trenger til våronna. Nå finnes det heldigvis enkelte bonsaibutikker i Norge. Alt du trenger, men ikke finner lokalt finnes på online bonsaibutikker. Hvis du foretrekker å handle lokalt finnes mye nyttig hos jernvarehandleren, i verktøybutikker etc. Lim eventuelle knuste potter - hvis det lar seg gjøre.*

FEBRUAR

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

Det går mot lysere tider i Norge i slutten av måneden. Man kan se at knoppene på flere av trærne begynner å bli større og bli klare for å sprette ut, selv om det er en stund til ennå. Det store spørsmålet er om de i år vil sprette ut tidlig eller sent. Mot slutten av måneden kan man trygt skjære vekk de lange fjorårsskuddene på de fleste trærne dersom dette ikke ble gjort på sensommeren i fjor.

Når det gjelder vikling på løvfellende trær, så er det smart å gjøre det nå mens de nye skuddene ligger tett inntil stammen (dersom trærne ikke står begravd i snø). På denne måten unngår du å ødelegge de sårbare skuddene når de har begynt å springe ut. Der er ikke noe som er mer frustrerende enn å vikle et flott bonsaiemne, for så å finne ut at neste års potensielle vekst ligger på bordet foran deg. Selv om du tar på tråden på greinene nå kan det være lurt å vente med selv formingen til senere på våren når veksten er i gang og greinene er saftspente og sjansen for at de brekker under bøyning er mindre.

Hvis du har til hensikt å ta opp løvtrær fra tidligere års innsamlingsturer som du da plantet i bakken eller store plantekasser, og planten ikke står i frossen jord, er det fristende å starte med dette allerede i februar/mars. De trærne du velger å potte om såpass tidlig, bør absolutt beskyttes mot frost i drivhus eller lignende. Vi anbefaler at man venter med dette arbeidet til man ser at det er aktivitet i knoppene.

Det er ingen grunn til å starte gjødsling før trærne er i vekst, februar er vanligvis for tidlig til dette.

Sørg for at planleggingen for de neste to månedene er i orden, ettersom startfasen til våren kommer til å bli de travleste dagene i året du har med bonsaistell. Det blir aldri tid til å gjøre alt det hjertet begjærer, så prioriter oppgavene og utsett det som bare er gøy og ikke nødvendig. Man kan for eksempel spare verdifull tid ved å sette nettingen på plass ibunnen av pottene man planlegger å bruke i ompottingen senere på våren allerede nå.

Tips (Februar):

- *Det er en meget tørr og utsatt måned for dine stuebonsai. Sollyset vender tilbake og veksten starter. Husk å vanne plantene jevnlig og gi dem ukentlig dusj. Dette gjør underverker.*
- *Hvis du har kjøpt innebonsai som står i leire, må disse pottes om. Sørg for å ha godt et veldrenerende voksemedium.*
- *Avblomstrede azalea skjæres tilbake slik at de kan få den ønskede form.*
- *Husk å sette plantene kjølig og fuktig i den første perioden etter ompotting.*
- *Poding av furu og andre eviggrønne trær bør påbegynnes i februar/mars.*
- *Frø som du planlegger å så denne våren, stratifiseres nå (sås i frøfat og settes ut i kulden).*
- *Pass på at utetrærne dine ikke får så mye vårsol at de blir ødelagt av sviskader mens jorden fortsatt er frosset og trærne er forhindret fra å ta til seg vann.*
- *Ta gjerne inn podekvister til vårens poding. Legg dem i kjøleskap el.l.*

Litt om stuebonsai og lys:

Det beste for innebonsaien er om den får lys i et vindu som vender syd, vest eller øst. Jo lenger plantene fjernes fra vinduet, desto mindre lys kan planten utnytte.

Det absolutte lysminimum hvor en plante kan leve, er 700 lux, mens den ideelle styrken ligger mellom 5 000 og 10 000 lux. Til sammenligning: Med en plantelampe på 100 watt tilføres planten 1 800 lux ekstra når den plasseres 1 meter fra planten. På 1,5 meters avstand gir lampen 800 lux. Hvis bonsaien får kunstig lys, skal dette brenne ca 18 timer i døgnet. Når temperaturen går ned til under 15 grader, stopper størstedelen av fotosyntesen opp hos tropiske- og subtropiske planter, så husk å sørge for riktig temperatur for planten.

Led skinner gode løsninger som gir bra med ekstra lys til dine bonssaitrær

I de mildeste delene av landet kan man sette i gang med ompotting av bonsai ettersom knoppene for alvor begynner å svulle på denne tiden. Vekst i knoppene er det sikreste tegnet på at vi kan sette i gang. Våren kommer riktignok ikke helt samtidig til oss alle her i vårt langstrakte land. På de mest værharde og kalde strøk av Norge kan man derfor med fordel vente til april/mai.

Viktig: Jorden i potten må være frostfri før ompotting.

Det er smart å ha et lite kartotek over plantene sine slik at man for hvert år ser når trærne ble ompottet sist. Som hovedregel kan vi si at unge trær som er i utvikling kan ompottes ofte, ca hvert andre eller år hvis røttene er godt utviklet, men man bør ikke potte om trærne før potten er helt full av røtter. Eldre trær som begynner å få den formen man ønsker seg pottes om så sjelden som mulig. Riktig gamle bartrær kan stå opptil 10-15 år før man pottes om, så lenge det er god drenering i potta trenger man ikke å potte om. Løvtrær plantes som regel om oftere enn bartrær da disse har mer rotvekst. Gamle løvtrær bør pottes om minst hvert 5. år, men man bør da ikke skifte ut mer av jorden enn høyst nødvendig.

Prosessen foregår som følger: Du starter med å sjekke rottilstanden. Ta rotklumpen forsiktig ut av potten. Unngå å rive det opp ved å ta i stammen hvis den har grov bark, ta da tak i dødved eller en grein for å løfte bonsaien ut av potten. Hvis rotsystemet fyller hele potten slik at dreneringen blir dårlig, skal planten rotsusses og ompottes. Dersom du ønsker å få frem mer av rothalsen på planten, settes den noe høyere i potten etter omplanting. De kraftige overflaterøttene som etter hvert avdekkes på toppen, bidrar til at bonsaien ser eldre- og mer majestetisk ut. Etter at du har pottet om, må du sørge for at planten får lys, men er beskyttet mot direkte sollys og vind den første tiden. Et drivhus er ideelt.

Start såing av frøene fra de trærne du har hatt til stratifisering i kjøleskapet eller ute. Hvis du glemte å gjøre dette, så kan du ennå sette frø til stratifisering, ettersom man kan så frem til mai.

Vent med gjødsling av nylig ompottede trær til etter at skuddene har åpnet seg. In- spiser alle trærne og fjern død mose, blader og annet rask fra pottene.

Utstillingsbenkene dine trenger en grundig vårvask for å fjerne sopp og grønske før du setter bonsaiene frem.

Mange synes det er ekstra dekorativt med mose på jorden i bonsaipottene, og nå er tiden inne for å så denne. Man kan enten hente flak av mose fra skogen og feste den direkte på jorden med små kramper, eller du kan plukke den tynne, hardføre mosen som vokser der det er liten tilgang på vann. Soltørk den, knus den og strø den oppå jorden, og du vil med litt hell få et fint lite

teppe med mose. Mose er ikke lett å få til å gro i bonsaipottene, enkelte ganger dukker den opp helt av seg selv, mens andre ganger er det 'umulig' å få den til å trives. Mikroklimaet har stor betydning. En løsning kan være å samle inn mose og dekorere pottene med rett før man skal stille ut bonsaien sin og så ta bort mosen etter utstillingen.

For dem som ser en utfordring i kusamono (kunsten å arrangere blomster, gress etc i potter), så er mars/april også tiden for å grave opp emner til dette. Stauder kan fortsatt deles forsiktig og plantes i potter. For den som virkelig har sansen for dette, kan det være lurt å finne arter som blomstrer til forskjellige tider, slik at miniatyrhagen er en visuell perle hele sommeren. Eventuelt kan man lage en gruppe med planter som blomstrer samtidig, og da ha flere forskjellige potter som settes frem etterhvert.

Tips (Mars):

Sjekk værvareselet for frost dersom du har satt fram trærne dine på benkene og beskytt de dersom det blir hard frost

April er gjerne tiden da vi åpner vinteroppbevaringen og tar de plantene som har stått beskyttet mot vinterkulden ut i det fri. Dette gjelder da i første rekke for de steder som normalt "får våren" på denne tiden. Fjellstrøk og Nord-Norge må nok vente lenger med å ta dem ut. Trærne kan gjødsles med moderate mengder gjødsel hver 14. dag dersom veksten er i gang. Spray med et sopp- og skadedyrmiddel igjen. Velg en fin, varm og vindstille dag for denne behandlingen. Vikling og forming av trær kan utføres i april.

April/mai er også en fin tid å starte innsamlingen av trær i naturen (yamadori) der hvor vær og temperatur tillater det.

Ta gjerne en tur ut i skogen og se om det er mulig å samle inn noen nye trær. Forsøk også å ta en tur opp i fjellet der våren ikke har kommet så langt som i lavlandet eller ved kysten. Alle trær som graves opp, må ha så stor rotklump som mulig. Det er viktig å presisere at man alltid må ha grunneiers tillatelse når man samler inn trær fra naturen. Nyinnsamlede trær bør beskyttes mot sterk sol og vind og ideelt sett bør de plasseres i et drivhus til man ser ny vekst.

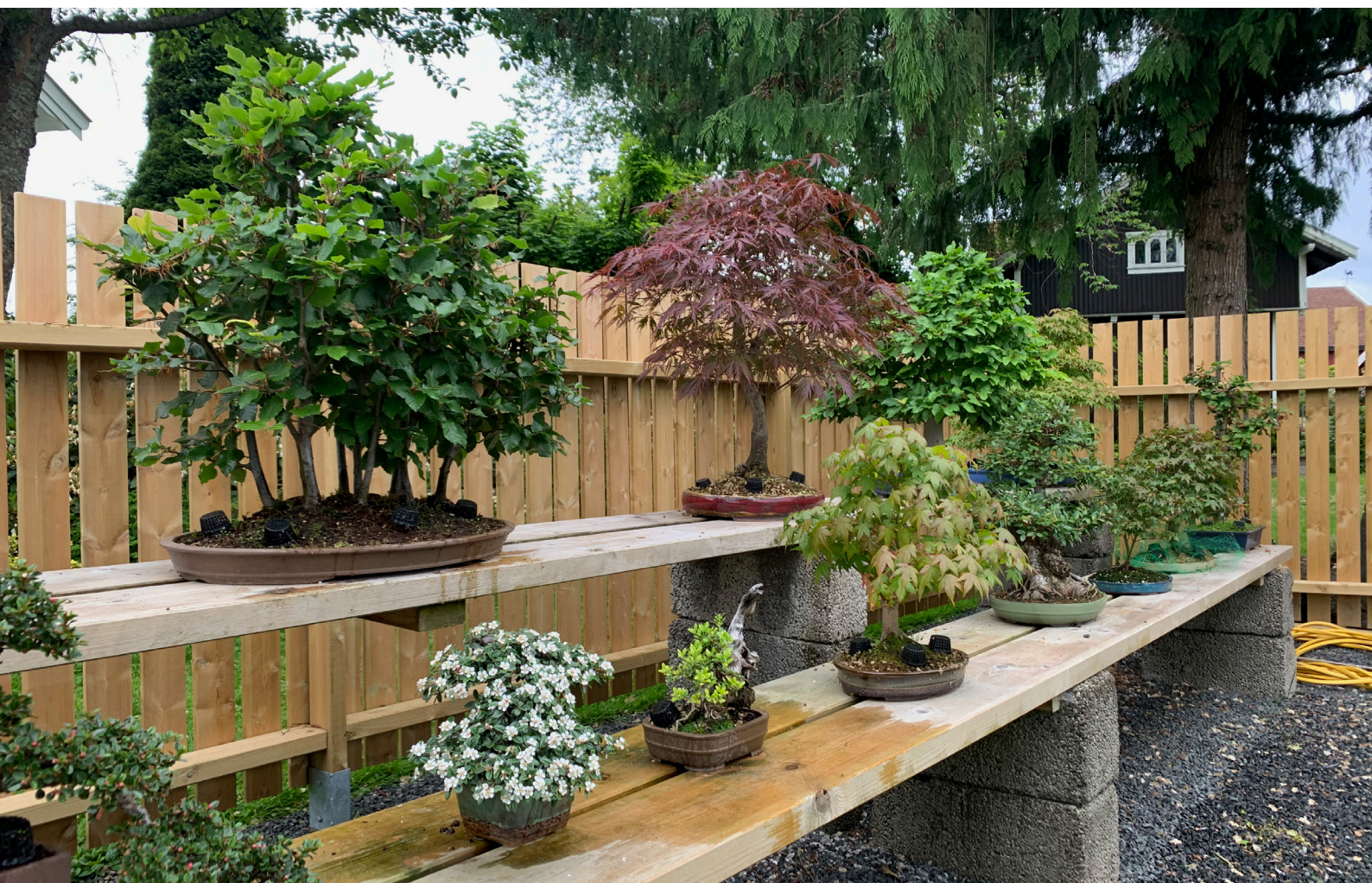
April er en fin måned å foreta **ompotting** av bonsai. Vi har mye å foreta oss i bonsai-hagen i april, og naturen venter ikke. Gjør deg ferdig med ompottingen av løvfellende trær først og start med bartrærne mot slutten av måneden og neste måned. Bartrær kan også omplantes på sensommeren, men da bør de få beskyttelse mot frost den påfølgende vinteren.

Nå er det også praktisk å foreta **beskjæring av løvtrær** fordi man bedre ser hva som er dødt osv. Vikling kan foretas på trærne nå. Pass på at du ikke snører for stramt ettersom grenene vil vokse godt i tykkelsen den nærmeste måneden. Sjekk de små grenene du surret tråd på i forrige måned ettersom de allerede kan ha merker etter tråd, da må den fjernes og eventuelt tas på igjen dersom greina ikke holder seg i ønsket posisjon.

De trærne du pottet om for en måned siden, kan nå få sin første **vårgjødsling** hvis veksten har startet. Gjødslingen foretas ca. hver 14 dag. De trærne som ennå ikke har vist tegn til liv, settes tilbake i ly. Man skal aldri gi opp håpet før utpå sommeren. Det kan faktisk ennå være nødvendig å beskytte plantene mot nattefrost eller for sterk sol. Alle har imidlertid behov for alt det lyset de kan få..

Stiklingsformering av forskjellige einerarter o.l. kan også foregå i april. Man bruker da fjorårets skudd som stiklinger. Bruk rotvekstpulver. Luftavlegging kan man også starte med for bartrær nå, det er bedre å vente med løvtrær til de har fått blader. Sørg for at mosen rundt såret ikke tørker ut.

Fremdeles kan man **så frø**. Samle sammen kongler, legg dem i en plastpose og ta dem inn i varmen. Frøene faller raskt ned i posen og er klare for såing. Sørg for beskyttelse mot fuglene. Enkelte arter trenger to år før de spirer, så man må være tålmodig på alle måter hvis man velger denne måten å dyrke bonsai på.

Tips (April)

Ta en tur i hagen og kikk på hvilke trær/grener som kan egne seg for eventuelle luftavleggingsforsøk senere på våren. Merk gjerne grenene med merkebånd, så finner du dem lettere igjen seinere.

LITT KJEKT Å VITE OM GJØDSEL:

Gjødsel kan grovt sett deles inn i to kategorier:

- Organisk gjødsel
- Uorganisk gjødsel

Fordelen med den uorganiske, kjemisk fremstilte gjødselen er at denne tas opp av plantene raskt og de reagerer umiddelbart med ny vekst. En annen fordel med uorganisk gjødsel er at den ofte inneholder mange mikronæringsstoffer som plantene kun trenger svært små mengder av og man vet nøyaktig hvor mye næring plantene får.

Ulempen med uorganisk gjødsel er at den bidrar til å redusere biomangfoldet i rotsonen rundt trærnes røtter og dermed gjør trærne mer utsatt for patogener. Den organiske gjødselen har en langtidsvirkning siden næringsstoffene gradvis blir omdannet til en opptakelig form for trærne ved hjelp av mikroorganismer i rotsonen og deretter gradvis avgitt til planten. Dette kan være godt kompostert husdyrgjødsel eller aller helst vegetabilsk gjødsel. Det er mindre sjanse for å skade planten ved bruk av organisk gjødsel og man skader ikke mikroorganismene i jorden som lever i symbiose med treet, tvert imot så vil tilførsel av organisk gjødsel bidra til å opprettholde biomangfoldet i jorden. NBS anbefaler bruk av organisk gjødsel til bonsai.

NITROGEN (N)

Viktig for produksjonen av bladceller. Ofte kalt "bladgjødsel". For lite N vil forårsake svakere planter med mangelfull grønnfarge i bladene/nålene, og gulning av de nedre plantedelene. I alvorlige tilfeller ramler bladene av. For mye N forårsaker "supervekst", noe som også er til skade for planten, særlig hvis treet i utgangspunktet er svakt.

FOSFOR (P)

Viktig for celledannelsen og delingen. Mangel på fosfor vil lede til mangelfull vekst hos planten, spesielt av rot-systemet. Bladfargen forandres ofte fra grønn til bronse og lilla.

KALIUM (K)

K har stor betydning for fotosyntesen. Det øker transporten av næring til røtter og grener og stimulerer dermed tykkelsesveksten. K styrker også røttene, hjelper med opptak av N og P samt øker motstandsdyktigheten mot kulde og varme. Det kalles ofte rotgjødsel. Kaliumets mangelsymptomer er noe usikre, men det sees i de fleste tilfeller som gule flekker på tuppen av bladene, som etter hvert blir brune/rødbrune i fargen.

Det finnes et utall ulike typer gjødsel i salg. Det er ikke så viktig hvilken type du bruker bare den ikke er for sterk. Organisk gjødsel er som sagt anbefalt av NBS. Pløngjødsel bør absolutt ikke brukes til bonsai, den inneholder for mye nitrogen. Varier gjerne mellom ulike merker da det ofte er noe forskjell på innholdet i de ulike typene gjødsel.

MAI

Dette er en meget aktiv og interessant måned for bonsaientusiastene. De mest frost-ømfintlige trærne kan i 2. halvdel av mai plasseres ute på sine utstillingsplasser, i visshet om det er liten risiko for at det blir frost. Løvtrær som er planlagt utstilt senere på året, må beskyttes mot sterk sol og hard vind for å unngå at bladkantene blir brent.

Tiden er inne for å trimme årets første vekst. De sterke, godt voksende, løvfellende trærne som allerede har nådd sin ønskede form og størrelse, trimmes tilbake til 1-2 blader, mens de trærne som viser tegn på svak vekst, ikke klippes tilbake nå. De trærne som er under utvikling og skal bli større, skal ikke klippes tilbake. Hold et våkent øye med trærne dine og legg merke til hvilke som har god vekst, og vurder hva som kan være grunn til svak vekst hos enkelte planter.

Skikkelig vekst indikerer at vi har å gjøre med en plante som trives godt. God vekst gir oss muligheten til å lage en bonsai på relativt kort tid, ettersom den gjerne trimmes 2-3 ganger i løpet av en sesong. Hvis en gren trimmes

korrekt, vil det normalt komme minst to nye grener fra der hvor den ble kappet av, og når dette utføres to- tre ganger årlig på planten, så vil vi ha minimum 6-8 små grener til høsten. Dette gjelder kun for trær som allerede har oppnådd sin endelige størrelse og stammediameter. Dersom du ønsker at bonsaien skal bli større og stammen tykkere, lar du årets skudd vokse uhindret gjennom hele vekstsesongen. På den måten produserer planten mer energi som brukes til ytterligere vekst. Først når planten har nådd den størrelsen du ønsker kapper du tilbake greinene kraftig og starter formingen av et tett forgreinet nettverk av greiner med den metoden som er nevnt ovenfor.

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

Nåletrærne trenger trimming ved at vi med fingertuppene kniper nye skudd av på midten av skuddet når lengdeveksten er avsluttet. Noen uker senere kommer det frem flere nye og mindre knopper i samme område. Det er på denne måten gran og furu kan få de tette fine grenene vi ser på de flotte eksemplarene i bonsailitteraturen. Disse artene har, i motsetning til løvtrærne som vokser kontinuerlig gjennom hele vekstsesongen, kun periode med ny vekst pr. sesong. Einer derimot produserer, i likhet med løvtrærne nye skudd gjennom hele vekstsesongen.

På samme måte som for løvtrær skal man la bartrær vokse fritt fram til de har oppnådd ønsket størrelse, først da begynner man å jobbe for å øke forgreiningen.

Man kan fortsatt vikle trærne i mai, men vær forsiktig så du ikke surrer tråden for stramt rundt barken. Trærne vokser fortsatt i tykkelse, og det er risiko for at barken blir skadet dersom man lar tråden stå på for lenge så det er viktig å følge godt med. Resultatet kan bli at man må ta av tråden før grenen har vokst fast i sin nye posisjon og surre den på nytt igjen senere.

Du må nå også sette i gang med gjødselprogrammet for de forskjellige plantene. For trær som fortsatt er under utvikling og trenger mye vekst man kan med fordel gjødsle annen hver uke med den dosen produsenten anbefaler. For å sikre en best mulig tilførsel av fosfor, nitrogen, kalium og de viktige mikronæringsstoffene, bør man veksle litt på gjødslerypene. Husk at ny-ompottede trær ikke skal ha gjødsel de 2-4 første ukene etter ompotting, og at yngre planter har større behov for gjødsel enn eldre planter. Etablerte, utstillingsklare trær med stor forgreining som man ikke ønsker mye vekst på, skal ikke gjødsles på forsommeren. Disse trærne bør kun få litt gjødsel på sensommeren etter at veksten har avtatt.

Vanning er noe av det viktigste vi gjør på denne tiden. løvtrær trenger nå f.eks. mer vann enn arter som furu og einer. En skikkelig overrisling renser vekk støv og forurensninger fra bladene. Hvis trærne virker tørre og slappe midt på dagen, er det best å sette dem inn i skyggen, spraye bladene og vanne dem grundig slik at røttene kan suge opp det vannet de vil ha. Her skal de stå til de har kommet seg helt.

Tips (Mai)

Stuebonsaien er nå i full vekst og beskjæres kontinuerlig. De som skal bære blomster og frukt, må ikke trimmes ennå. Langt de fleste artene som tåler temperaturer ned mot +10 grader, kan nå vurderes satt ut for sommeren. Hold et våkent øye med gradestokken.

JUNI / JULI

Disse to varme månedene er som regel relativt rolige for bonsaientusiasten. (hvis du ikke har veldig mange trær som må vannes daglig) Nå bør alle ha fått sine trær ut på utstillingsslassen i hagen. Det er nå vi går rundt og beundrer våre mesterverk, kikker litt på hvordan de har det, kniper tilbake skudd på grantrærne våre og studerer mulighetene i våre emner i plastpottene. Den rutinen vi virkelig er nøye med, er vanning. Man bør også ha et våkent øye overfor skadedyr og insekter som trives i varmen.

Når det gjelder **gjødsling**, fortsetter man som vanlig gjennom hele sommeren. I en del bonsaibøker står det at man ikke skal gjødsle i den varmeste perioden om sommeren. Disse bøkene er myntet på områder som har atskillig varmere somre enn Norge, hvor trærne slutter å vokse på grunn av den ekstreme varmen, det er ikke noe problem her til lands. Hvis noen av trærne viser tegn til svekket tilstand, kan man gjødsle med halv dose.

Vanningen må man være ekstra påpasselig med nå, spesielt på dager hvor solen steker ekstra godt. Mange bonsaidyrkere vil nok merke at bonsaiene trenger vann to ganger om dagen og gjerne en overspraying av løvverket i tillegg. Sjekk først om jorden på plantene er meget tørr, og hvis den er det, bør man vanne i to omganger; først for å skape fuktighet på overflaten og dernest for å få vannet til å trenge ned i potten.

Som nevnt i forrige måned, er det noen trær som liker seg bedre i skyggen midt på dagen mens solen er på sitt sterkeste. De artene som har spesielt fin høstfarge, vil ha større sjanser for å møte høsten med friske, sunne blader hvis de får litt fred fra den sterke sommersolen. Bøk og japanlønn er ikke så glade i sterk sol og vind.

Hvis du har planlagt å fjerne bladene på de løvfellende trærne ved "avløving", så er dette den riktige tiden - normalt frem til St. Hans eller like etter. Ved å gjøre dette oppnår man at det kommer nye skudd etter noen uker og man får på denne måten to års vekst på ett år og dermed bedre forgrening. Dette må bare gjøres på trær som er sterke og sunne og ikke alle arter responderer like bra på denne behandlingen.

Husk også på å fjerne alt ugress som nå sikkert fråtser rundt i pottene. Dette stjeler verdifull næring og må tas vekk umiddelbart.

Vikling kan man gjerne gjøre nå, men man må passe på to ting: Først og fremst må man passe på at tre som ikke er forvedet ikke blir skrappt opp. Dernest må man hele tiden holde øye med tykkelsesveksten slik at barken ikke vokser inn i tråden og ødelegger treet.

Det er fortsatt tid for luftavlegging. Man kan godt lykkes med arter som bøk, lønn, pil, blåregn, cotoneaster, fersken, pære, villeple eller kvede på denne tiden. I slutten av juli kan man ta en kikk på de luftavleggingene man tok i april/mai for å sjekke om det har kommet røtter på dem. Hvis det har kommet tilstrekkelig med røtter, kuttes grenene av, plantes i meget porøs jord og settes i skyggen. Trær som sender ut nye skudd hele sommeren igjennom, skal kontinuerlig kuttes tilbake (både løvfellende og eviggrønne).

Ta en tur i skogen og hent inn mose som kan legges på plantene dine. Dette er i aller høyeste grad med på å forbedre det estetiske uttrykket til din bonsai. Hvis du vil dyrke din egen mose, kan du ta et stykke mose og tørke den. Deretter finknuser du mosen og strør den utover jorden der du vil ha den. For ekstra fin mose kan man så den inne på et tynt lag med yoghurt. (som nevnt tidligere er det ikke alltid like enkelt å få mosen til å gro)

Nå er det vanligvis for sent å samle inn trær fra naturen. Man kan starte opp igjen og samle inn bartrær i slutten av august når sommervarmen er i ferd med å avta.

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

Tips (Juni/Juli)

Ta en stikling av japansk lønn og Sageretia i juli.

Inspirasjonsbilde:
Fra Shunka-en Bonsai museum i Tokyo

AUGUST

Det er stort sett de samme momenter å tenke på i august som i de to foregående månedene. Hvis det er perioder med meget sterk varme og mye sol, kan det lønne seg å ha trærne på et sted der de får godt med morgensol, men spares for den stekende solen midt på dagen. Hvis du likevel velger å la dem stå i full sol hele dagen, må du sørge for at de får rikelig med vann hver dag og helst en skikkelig rotbløyte slik at man er sikker på at voksemediet i hele potta er gjennomvannet.

Det er nå for sent å beskjære trær som blomstrer tidlig neste vår - f.eks. azalea, camelia, eple og Prunusarter dersom man ønsker at de skal blomstre neste år. De nyeste skuddene som ikke skal produsere blomster, kan imidlertid beskjæres hvis ønskelig. De fleste trær trenger ikke trimming i august, unntatt kanskje for friske, godt voksende einere som gjerne fortsatt trenger litt kniping av nye skudd.

På sensommeren og tidlig høst opplever vi en akselerasjon i rotveksten hos mange arter før planten går inn i vinterdvalen. Hvis du har vært uoppmerksom og latt barken gro inn i tråden på greinene, må tråden fjernes umiddelbart, og du må la planten gro fritt uten å beskjære den resten av året. Dette stimulerer til hurtigere cellevekst i kambiumlaget i stammen, og med litt hell legger man ikke merke til disse sårene neste vår.

Hvis du er i ferd med å legge siste hånd på formingen av noen flotte bonsai, kan du vikle fjorårets skudd som nå er skikkelig forvedet.

Fortsett å gjødsle regelmessig. Hvis trærne ikke ser særlig godt ut nå, så vil ikke ytterligere gjødsling hjelpe særlig i år, men den vil bli lagret og først komme til nytte når treet setter i gang produksjonen på våren.

Pass på at larver ikke får gjøre kål på plantene dine i august, bladene er fort vekke på noen få dager hvis man ikke er observant. Har du først sett hvor effektive slike larver kan være, så lar du det aldri mer sitte en larve på din dyrebare bonsai. Kanskje det kan være en god ide å ta en tur innom plantesenteret for å skaffe seg noen gode emner til høstens siste innspurt.

Einer og furu er spesielt godt egnet på denne tiden. Ta deg god tid og se for deg om de forskjellige emnene vil kunne ta seg ut som bonsai. Vær kresen!

August er en fin tid til å ta bilder av trærne og forberede opprettelsen av et lite bonsaiarkiv. Her bør man ha et foto, nedtegnelser over rotstussinger, beskjæringer, alder, fremtidige planer etc. Det er aldri lett å huske fra år til år når man begynner å få over 20-30 trær ...

Siste halvdel av august er en bra måned for innsamling av furu, gran og einer. På denne tiden av året har de bra rotvekst og overlevelsesprosenten etter innsamling er meget bra, det er som nevnt tidligere alltid en fordel å ha et drivhus å plassere nyinnsamlede trær i.

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

SEPTEMBER

Idet vi beveger oss inn i høstmånedene, begynner mange av trærne våre å vise tegn på fargeendring, både på blader og frukt. For mange trær er denne tiden meget spesiell når det gjelder utseendet. Et par momenter er det likevel viktig å ha i bakhodet når vi ser på frukter og bær. Mange trær blir svært svekket neste sesong hvis for mange frukter får sitte på for lenge.

Dette er artsavhengig, men ta heller av en del av bær og frukt tidlig mens de ennå er små for å unngå at planten bruker for mye energi på produksjon av disse. Et annet moment vel verd å huske, er at trær som blir flyttet eller snudd på, har lett for å miste bær/frukt.

Planter som kommer direkte fra planteskolen med rikelig rotnett, kan klare rotbeskjæringen nå hvis de får en "mild" vinter, men husk at i et kaldt land som vårt kan det kun dreie seg kort tid fra bladfall til frosten setter inn. Hvis du likevel velger å gjøre dette nå, så sørg for at minst halve rotklumpen får være i fred og sørg for at trærne får beskyttelse mot frost den påfølgende vinteren. La jorden tørke ut på overflaten før du vanner igjen, dette kan ta lang tid på nyompottede trær. Nylig ompottede trær må stilles lunt og varmt, for å få best mulig rotvekst fram mot vinteren.

Jorden på de fleste trærne tørker senere ut nå på høsten. Og vanningsintervallene bør bli stadig lengre. Sjekk imidlertid trærne daglig og "punkt vann" de som måtte ha behov for det.

Frukttrærne som har båret frukt, planter i svært grunne pletter osv, mame-bonsai, vintergrønne trær og store trær i små grupper/grunne pletter trenger alle fortsatt mye vann hvis været er varmt. De løvfellende trærne som har begynt å få høstfarger, trenger mindre vann enn før, og hvis du gradvis har trappet ned vanningen på disse fra sommeren av, vil de oppnå mye dypere høstfarge enn sine kolleger.

På denne tiden av året kan man stikke treaktige stiklinger. De kan normalt settes rett på friland i noe porøs jord (gjørne en blanding av kompost og sand). Bruker du rotpulver, vil du få høyere rotningsprosent.

Ta inn de innebonsaiene du satte ut tidlig i sommer før det blir fare for frost.

Fortsett å gjødsle trærne dine hver annen/tredje uke. Dette hjelper på utviklingen av neste års skudd, samt gir planten en mulighet til å opparbeide et lite lager av næring til våren. Høstgjødsling er også anbefalt for nåletrær som har en tendens til å utvikle for store nåler når det gjødsles om våren.

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

Hvis du nettopp har pottet om, skal du ikke gjødsle. I slutten av september kan man normalt slutte å gjødsle trærne i vårt klima.

Spray trærne med insektmiddel hvis det begynner å bli plagsomt med utøy. Dette kan være et problem på denne tiden etter som "dyrene" skal ha mat til vinterdvalen. Snegler kan være et stort problem i hagen på denne tiden. Ellers har småfugler en lei tendens til å dra opp mosen du omhyggelig har lagt på bonsaiene. Den eneste løsningen på dette problemet er å sette trærne på et beskyttet sted, eller tre netting / en strømpebukse over potten.

Alt i alt er dette en fin bonsaimåned hvor vi har rikelig med tid til å nyte synet av vårens harde og hektiske arbeid.

Viklingen på løvfellende trær bør nå fjernes, selv om treet normalt ikke tar skade om den sitter på lengre. Hvis ikke barken har begynt å vokse inn i tråden, kan den sitte på til neste vår.

September er siste sjanse for innsamling av furu, gran og einer. Dersom man får en kald september er det fornuftig å utsette innsamling til neste sommer, men med den klimautviklingen vi har hatt de siste årene kan det virke som dette ikke blir noe stort problem.

Tips (September)

- Dette er absolutt siste frist for å lage seg noen fine bonsai av einer, gran og furu.
- Spray igjen med insektmiddel og få vekk snegler fra vinteroppbevaringsstedet og det området der du har potensielle emner stående.

Insektmiddel mot lus/insekter finner du på de fleste hagesentre.

Bruk en wirekutter for å klippe av wiren. Dette er mer skånsomt enn å vikle av wirene av grenene.

OKTOBER

Oktober tar vanligvis med seg høstsesongen inn i et dramatisk og svært så nydelig klimaks. I hele landet, både i hager og på fjellsidene, og våre løvfellende bonsaier får dype og varme høstfarger. Trærne forteller oss at vinteren er nært forestående. Noen landsdeler har sågar fått den allerede.

Det er relativt få bonsaioppgaver som henger over oss nå på senhøsten, så det er rikelig med tid til å nyte synet av de flotte fargene - det være seg i hagen eller på en fjelltur hvor misjonen er å kartlegge potensielle emner for neste års innsamlingsturer. Likevel bør man fortsatt ha i bakhodet de momentene som stod nevnt for forrige måned.

Beskjæring og trimming er ikke særlig vanlig i oktober, men man kan bruke denne måneden til å fjerne gamle nåler på furutrær. De eldste nålene vil allerede ha blitt gule og mange av dem har ramlet av allerede dersom du ikke har plukket dem av tidligere. På denne måten kommer det mer lys og luft inn mellom greinene og dette fører til økt produksjon av knopper på gammel ved og neste år vil man få en bedre forgreining av trærne. Løvfellende trær man også trimme tilbake til minimumstilstanden en stund etter at løvet er falt av. Vent til sevjen har trukket seg ut av greinene.

Eviggrønne trær kan vikles i oktober, men man bør unngå dette etter at det blir frost for da blir greinene svært sprø og vil ha lett for å knekke når man bøyer dem. Hvis du har et frostfritt sted å oppbevare bartrærne dine kan du vikle tråd på greinene gjennom hele høsten og vinteren. Spesielt lerketrær egner seg godt for vikling i oktober. De er nå i ferd med å miste nålene, og hvis du venter til våren når knoppene er bristeferdige, blir det brune flekker og skader på den nye veksten. Løvfellende trær kan også vikles nå. Det er lettere å observere greinstrukturen nå som bladene har ramlet av enn om sommeren. Det er imidlertid viktig å huske på å følge godt med på trærne neste vår når tråden blir dekt av blader. Da er det lett å glemme at trærne har tråd på og den kan fort skade greinene når diameter-tilveksten er stor.

Hvis du eller noen du kjenner, har planer om en omstrukturering i hagen som inkluderer flytting av busker og trær, bør du være raskt ute og se om noe kan brukes som bonsai. Kutt gjerne hovedrøttene allerede nå hvis du ser mulighet for det som en forberedelse til innsamling neste vår.

Gjødsling er det ikke behov for i oktober.

I de deler av landet som har mye regn, må nå bonsaidyrkerne være spesielt oppmerksomme på at det ikke blir stående for mye vann i potten. Vannbehovet er betydelig redusert - så vurder nøye hvor ofte du skal vanne. Dette vil imidlertid ikke være noe problem dersom man har den rette partikkelstørrelsen på voksemediet som sørger for god drenering i pottene.

盆栽
NORSK
BONSAISELSKAP

Det er forhåpentlig ennå en tid igjen før de mindre hardføre artene må settes i vinteroppbevaring, så høstfargene må nytes mens man kan. Pass på at trærne feller alle bladene før du setter dem inn, da sammenkrøllede blader er et utmerket overvintringssted for utøy og skadedyr. Spray dem med insektmiddel like før du setter dem inn for vinteren.

Nå må stuebonsai du har hatt ute i sommer, være tatt inn. Sjekk plantene for skadedyr og sopp. La plantene aklimatisere seg gradvis til stuetemperatur ved å sette dem noe kjøligere den første tiden.

Tips (Oktober):

- Sjekk viklingen på trærne. Fjern alle trådene som har gjort jobben sin.
- Bygg ditt eget vinterhi for de mindre hardføre bonsaiplantene. Husk god beskyttelse mot vind/kulde.
- Samle inn frø fra skogen til vårens nyplanting.

NOVEMBER

Etterhvert som høsten drar seg mot slutten og været begynner å bli merkbart kaldere, er det slutt på den aktive utesesongen for bonsaidyrkerne. Bladene på trærne på fjellsidene er enten gule eller for lengst ramlet av, litt avhengig av hvilken landsdel man besøker. Trærne har nettopp avsluttet nok et årsverk med vekst, og fortjener en periode med skikkelig hvile.

Sent i måneden, når alle bladene er falt av kan du starte med vinterrydding av bonsaihaugen. Alle døde blader må fjernes fra pottene og utstillingsbenkene slik at ikke skadedyrene får en gratismulighet for overvintring.

Vi går nå også inn i en tid hvor man kan forbedre utseendet og stilen på de løvfellende bonsaiene, ettersom man lettere ser forgreningene når bladene ikke er i veien. Viklingen kan utføres nå, men man må være ytterst varsom med de stive og sprø grenene som ikke lenger har saftspenning.

Trærne kan nå med fordel flyttes til vinteroppbevaringsstedet og settes slik at det bare er et håndgrep for å beskytte dem når den første frosten kommer. For vinteroppbevaring kan man lage sine egne enkle løsninger på mange forskjellige måter: Det dyreste er et skikkelig drivhus og det billigste at man setter plantene inntil husveggen. Løv er et fint isolasjonsmateriale.

Gjødsel skal normalt ikke gis på denne tiden av året. Trærne har avsluttet vekstsyklusen for i år, og gått i dvale. Siden det nå er relativt lite å ta seg til med trærne, har vi følgende tips for november.

Tips (November):

- Sett inn verktøyet med olje og plasser det på et høvelig sted for vinteren.
- Lag en liste over manglende utstyr som du må skaffe deg før våren kommer.
- Sett dine frø til stratifisering frem til våren. Legger du dem ute, vær obs på fugler og gnagere som liker frø.

Vanningsproblemer er det punktet som oftest dukker opp i denne perioden. Hvis du har gitt regelmessig vanning om sommeren og fortsetter med dette om vinteren, kan du lett få et problem. Vær forsiktig så du ikke vanner trærne når de allerede er fuktige, da dette kan være en katalysator for rot råte.

Utebonsai

Det er normalt sett ikke nødvendig å vanne utebonsaiene i det hele tatt i perioden desember - mars, da voksemediet som regel er frosset og trærne ikke trenger vann så lenge de er i dvale. De har sluttet å vokse, og trenger svært liten oppmerksomhet. Du må bare huske på beskyttelse mot vind og sol dersom de ikke allerede er begravd i snø. Forsøk å sette treet litt opp fra bakken for å unngå isen som dannes ved snøsmelting om dagen/innfrysing om natten.

Pottene våre er ofte kostbare, og det er ikke noe så trist som å finne sprengte pottes for tusenvis av kroner p.g.a. vintervanning. Spesielt terrakottapottes har lett for å smuldre opp i småbiter hvis de blir gjennomtrukket med vann og så fryser til. For å sikre seg mot slike tap, kan man fjerne pottene på trær som har godt rotnettverk og midlertidig sette plantene i plastpottes eller små trekasser for vinteren. De fine bonsaipottene kan da rengjøres og tas inn over vinteren. Jordbærkurver egner seg f.eks. utmerket til å sette småtrær i.

Innebonsai

Kikk over inneplantene dine hver 14. dag (hvis de da ikke står veldig varmt - da må du overvåke oftere) for å sjekke at ingen planter er tørket for mye ut. I de fleste norske vinterstuer er temperaturen god for tropiske og subtropiske planter, men luftfuktigheten er sannsynligvis altfor lav. Plantene er imidlertid i en slags hviletilstand, og skal ikke ha annet enn litt vann, avhengig av temperatur. Jo lavere temperatur, jo mindre vann og næring.

盆栽

NORSK
BONSAISELSKAP

BONSAI

MÅNEDSKALENDER